

Opsomming feiten en achtergrondinformatie t.b.v. Documentaire Pablo

Ontruiming van het Indiaans museum (Het stadsbestuur wil parkeerplaatsenrealiseren voor WK)
Traangas, elektrische en sonische wapens werden gebruikt voor het uitdrijven van de Indiaanse
Gemeenschap. Wapen werden ingezet tegen vrouwen en kinderen. Brazilië werd hiermee eerste land
dat sonische wapens inzet tegen eigen bevolking.

Rio de Janeiro hanteert een politiek van sociale schoonmaak in voorbereiding op de WK. De stad afwil
van zichtbare armoede op straat. Speciale brigades met de naam "Choque de Ordem" (de Ordeschok)
trekken er vooral snachts op uit en pakken straatkinderen op met geweld. De kinderen worden in
speciale kampen geplaatst en jeugdgevangenis, zonder enig proces of overtreding op de wet.

In de jeugdkampen hanteert men geen sociaal pedagogisch systeem wat de jeugdwet ECA feitelijk
voorschrijft maar minderjarige worden opgesloten onder militaire dwang. Niet zelden worden kinderen
gefolterd en mishandeld.

In 2012 werden er tussen februari en mei (in voorbereiding op Rio+20) 4000 straatkinderen opgepakt
(Bron SMAS, Stedelijke Secretariaat voor Sociale Zaken). Eind 2012 eiste de progressieve partij PSOL
(parlementslid en voorzitter mensenrechtencommissie Roberto Gevaerd) samen met verschillende
NGO's een parlementaire hoorzitting om te vragen waar deze 4000 kinderen zijn gebleven. De overheid
had geen antwoord. Na de hoorzitting werden alle digitale publicaties rondom de oppakpraktijken
gewist om de stad niet negatief in de wereldschijnwerpers te krijgen.

Getuigenis 'Favela' moeder "Deize" van straatjongen Andreu die in een jeugdgevangenis tijdens een
foltersessie door zes bewakers werd vermoord. De gevangenis stuurde een bericht naar de moeder dat
haar zoon tijdens een vluchtpoging van een muurtje was gevallen en de nek brak. Deze zaak werd
onderzocht door kinderrechten centrum CEDECA. Er werd autopsie gedaan op het lichaam waarin werd
bevestigd dat Andrea met gebroken bezemstelen doorboord was en armen, benen, rug en nek gebroken
had.

Straatjongen Alek verteld dat het politiegeweld op straat steeds geweldadiger wordt. Straatkinderen
worden bedreigd met hun leven.

Slagingspercentage tbv herintegratie straatkind - sociale organisatie
60% van de straatkinderen raakt in drie tot zes maanden thuis
(kosten 200 Euro per maand)

Slagingspercentage tbv herintegratie straatkind - Overheid
20% slagingspercentage. 80% daarvan gaat terug naar straat of beland in de criminaliteit (kosten 1600
Euro per maand)

Actualisering rechtensituatie t.a.v. voorbereidingen WK en OS in Brazilië 22-1-2013

bijdrage KIYO – Brazilië aan de bijzondere procedure van Marijn Poels in Tweede Kamer op 23/01/2014

Onderstaande gegevens zijn een follow up van de gegevens die via de documentaire PABLO (augustus 2013) werden aangebracht, rond de onderwerpen :

- Slopings van favelas en deportaties van favelabevolking in commerciële opgevaardeerde stadszones n.a.l.v. de WK voetbal.
- Situatie in de volwassen – en kindergevangenis in Brazilië
- Situatie oppakpraktijken tegen straatkinderen.
- Alternatieve modellen voor herintegratie van straatkinderen: het aantal nog actieve ngo's te Rio de Janeiro.

1 - Slopings van favelas en deportaties van favelabevolking in commerciële opgevaardeerde stadszones n.a.l.v. de WK voetbal.

Binnen het privatiseringskader van de grote mondiale sportevenementen te Rio (WK voetbal 2014 en Olympische Spelen 2016) zijn een aantal volkswijken in een urbaniseringsfase waarbij een grote valorisatie opkwam voor de immobilia en commerciële sportactiviteiten. In de Noordzone rond het Maracanã voetbalstadion is daarbij het lot van de *Favela do Metrô* tekenend voor de oprukkende sociale apartheid in de stad Rio. Op 10/01/2012 werd gestart met zware bezetting van leger en politietroepen met de slopingsactiviteiten van de halve rest van de favela die nog overeind stond . In een vorige slopingsgolf uit 2013, staat het reële verhaal van de familie van het straatmeisje Gisele van AMAR symbool voor de uitdrijvingspraktijken van de overheid. Het meisje werd dankzij het integratieproces van straatwerking AMAR (*Braziliaanse partnerorganisatie van KIYO*) rond juli 2013 terug thuis in het gezin geherintegreerd. De tienkoppige familie stond een paar weken daarna terug op straat , vanwege de brutale slopingsactie van het sdtadsbestuur Rio die in een eerste fase werd opgestart. Nadat woedende bewoners de metrolijnen blokkeerden, werd het slopen tijdelijk gestopt, maar alle bewoners werden gedeporteerd met politiedwang onder de (valse) belofte om ingeschreven te worden in een programma voor sociale woningen. In realiteit kwamen ganse families op straat in dozen en onder viadukten terecht. In het geval van Gisele kwamen ipv. één gezinslid voordien op straat te hebben zwerven, door de negatieve overheidsinterventie liefst 10 mensen op straat.

De ontruiming gaat ook door in een 20-tal andere buurten, en zijn gekenmerkt door een opmerkelijk tekort van dialoog tussen de autoritaire overheid enerzijds en de volksbewegingen anderzijds. Schrijnend is eens de bevolking verdreven is , voor de slachtoffers de bureaucratie om toegang te krijgen tot sociale woningen of indenisaties jaren aansleept. Dit terwijl een dag na de ontruiming de graafmachines van de priveebedrijven van de immobiliasector al de zaak overnemen. Het ene verdrijvingsdecreet volgt het andere op onder het bestuur van burgemeester Eduardo Pães en gouverneur Sergio Cabral. De volksorganisaties beloven een betogingsgolf rond de WK-maand, om hun ongenoegen te uiten rond het segregatiemodel van de conservatieve regering van deelstaat Rio de Janeiro . Te Rio werden de massabetogingen, ingezet in juni 2013, tot december met zware politierepressie de kop ingedrukt. Maar niets garandeert dat de betogingsgolf opnieuw kracht krijgt rond het WK, onder ogen van de internationale gemeenschap. De politie zal dan evenmin zomaar ongebreideld met politietanks, helikopters, mitrailleurs met rubberkogels, sonische wapens, elektrische

schok wapens en traangas kunnen uitpakken, zoals ze tussen juni en december 2013 als aanpak aanhield. Ook de indiaanse groeperingen kondigen aan prikacties aan het indiaanse museum te hernemen tijdens het WK. Straatkind-ngo's zoals AMAR zullen en symbolische Wereldbeker onder straatkinderen houden op publieke plaatsen om aandacht te vragen rond het onderwerp van de oppakpraktijken van de overheid van zwerfjeugd.

Bron : artikel 10/01/2014 ontruiming favela do metrô (Mangeiras) voor bouw parkeerplaatsen en metro-uitgang WK. Jornal O GLOBO.

2 - Situatie oppakpraktijken tegen straatkinderen

In 2013 liep de overheidsstrategie van "sociale schoonmaak" verder door. Het scenario is er een van doorgezette segregatie, repressie en intimidatie tav. de zwerfpopulatie. Zowel voor kinderen als volwassen geldt het (tegengrondwettelijk) stadsdecreet uit 2010 van de Stad Rio dat wie "verdacht" wordt op crack- verslaving ten allen tijde kan opgepakt worden en naar een "therapeutisch" gesloten systeem zal worden verwijderd. Gezien de amper 40 beschikbare bedden in 3 uitgerust opvanghuizen van de stad voor ontwenning overvol zitten, worden de overige opgepakt in "abrigos" opgesloten, onuitgeruste afgesloten opvanghuizen van de stad of bij particuliere partnerschappen verkregen ruimtes, waar buiten de totale isolatie geen enkele therapeutische of herintegratie-activiteit bestaat. 3 van deze gesloten tehuizen kwamen in opspraak in 2013 vanwege wanpraktijken: het permanente handboeien van 'patienten', het mishandelen en doperen van de opgesloten door onbevoegde bewakers zonder medische voorschriften, psychologische intimidaties en seksuele aanrandingen. Wanneer ook deze overvolle tehuizen het aantal opgepakte minderjarigen niet meer opsloort, worden een deel klandestien (zonder enige tussenstop op de jeugdrechtbank of sociale dienst van de overheid) in de jeugdgevangenis opgesloten. De ngo's die met straatkinderen werken getuigen ook van het feit dat zwerfkinderen in dergelijke mate worden vervolgd dat ze vanwege de nultolerantie geen eerlijke straatjobs meer kunnen verwezenlijken, zoals schoenpoetsen of straatventen. Voordien werd dit straatwerk nog getolereerd en nu is het verboden op publieke pleinen. Dit drijft de jongeren tot kleine straatcriminaliteit zoals pick pocket activiteiten in de toeristenbuurten. De eigen overheidspolitiek om met harde hand orde op straat te creëren loopt zo uit op het verhogen van de kleine straatmisdaad. Deze leidt op zijn beurt tot meer arrestaties en opsluitingen van minderjarigen. Ook de toepassing van alternatieve straffen (in vrijheid) wordt opnieuw verdrongen door de tendens van eenzijdige punitieve opsluiting, zelfs bij eerste kleine misdrijven zoals het stelen van een paar teenslippers in een supermarkt.

KIYO –partner PAMEN getuigt dat in 2013 diverse kinderen uit het rustige binnenland als strafmaatregel naar de jeugdgevangenis van Rio werden geplaatst. In het geval van een 13jarig meisje van Paraty, uit een armenfamilie van het in het platteland op 4u rijden buiten Rio, kwam de veroordeling tot opsluiting ver weg in de hoofdstad door de plaatselijke conservatieve jeugdrechtbank tot stand op basis van diefstal van 1 pakje koekjes in een supermarkt, ter waarde van 0,50 euro.

Vele agenten van de overheid of het jeugdwezen kennen de jeugdwet ECA nog niet ten gronde, die voorschrijft dat de jeugdrechtbank allereerst kinderen in risicosituaties terug naar huis dient te integreren, dus in de eigen woonbuurt.

De context van de komende WK in 2014 geeft ook een somber beeld van het ontbreken van een minimale graad van sociale investeringen in de armenbuurten van de Braziliaanse steden. Bij 9 van de 12 steden waar de WK zal doorgaan, is de in begroting 2014 méér geld opgenomen voor de glamoureuze kortstondige sportevenementen dan wel voor onderwijs. Een andere zorgwekkende indicator is dat op nationaal niveau in 2014 liefst 40% vermindering van de mensenrechten-subsidies zal

volgen. Deze onthutsende tendens geldt evenredig voor de overheidsfinanciering van kindwelding en de Kinderrechten.

In 2013 gingende oppakpraktijken tegen straatkinderen ten volle door, voornamelijk in de commercieel en toeristisch belangrijke wijken en de vernieuwde buurten zoals Maracãna en Tijuca.

De cijfers van 2013 rond het aantal kinderen dat onder dwang van de straat werd verwijderd door de stedelijke actie "Orde schok" is nog niet bekend. Vanuit de ngo's worden cijfers verwacht vanaf maart 2014 en de overheid geeft geen openbare indicaties meer vrij sinds in 2012 een polemiek opkwam over ruim 4000 "verdwenen" kinderen. De stadsoverheid wist niet te vertellen waar deze minderjarigen exact terecht kwamen.

Voorlopig kunnen volgende perspublicaties echter een idee geven van de stand van zaken rond de oppakpraktijken tss begin en eind 2013. Ook de website van

van het straatkindnetwerk RRC (Rede Rio Criança) dat via een samenwerkingsverband van diverse ngo's de polemiek van gedwongen segregatie van zwerfkinderen aanklaagt geeft een relevante en gevarieerde informatie. Enkele hoofdpunten worden aangestipt rond de excessieve misbruiken binnen het oppakstelsel : folterpraktijken in een meisjestehuis van de stad Rio, doperingen en afranselsessies van kinderen in het tehuis "Casa Viva", wijk Laranjeiras, dat nadien gesloten werd na bewijs van permanente mishandelingspraktijken tegen kinderen.

1) <http://www.jb.com.br/rio/noticias/2013/01/10/crack-internacao-adoptada-pelo-municipio-nao-resolve/>

Bron : Jornal do Brasil, 10/01/2013 (een kritischer onafhankelijke nationale krant die enkel nog een online versie heeft) Hier komt nalv. het overrijden van een kind van 10 jaar, op 9 januari 2013 , dat wegluchtte van een brutale oppakactie van politie en Secretaria Municipal de Assistência Social (SMAS), een kritiek boven op de inefficiëntie van het gedwongen arresteren van crackverslaafden. Begin 2013 vielen diverse doden tussen januari en maart, toen de militaire politie, stadspolitie en sociale diensten van stad Rio de "cracolândias" (drugghetto's langs de hoofdbanen, waar kinderen en volwassen kamperen onder viaducten) met geweld opdoekten. Bij deze gelegenheid gaf het stadsbestuur te kennen dat sinds 31 maart 2011, toen de oppakpraktijken systematisch van start gingen, een totaal van 146 keren de oppakbrigades uitrukten naar de voornaamste concentraties van dakloze drugverbruikers (cracolândias). Dit in een samenwerking tussen politie, leger (força nacional) en sociaal assistenten van de stad Rio. In totaal gaat het om 6.228 "weggehaalde" mensen, waaronder volgens het stadsbestuur 5.423 volwassenen en 785 kinderen.

2) <http://g1.globo.com/rio-de-janeiro/noticia/2013/12/adolescentes-sao-recolhidos-da-lapa-no-rio-em-acao-da-prefeitura.html>

Bron : Krant O GLOBO.

Berichtgeving gaat rond stijging van criminaliteit in de uitgangsbuurt Lapa, van het centrum van Rio (waar ook straatkind-ngo São Martinho actief is) .

Er wordt bericht van de oppak door de Militaire Politie (PM) van 60 minderjarigen op 7 december 2013. Allen werden naar het politiekantoor gebracht voor onderzoek van misdadige antecedenten, ipv. naar de jeugdrechtbank zoals jeugdwet ECA voorschrijft. De krant gaat er tendentius van uit dat de moord op een barhouder en stijgende onveiligheid in de wijk verbonden is met de grote concentratie zwerfjongeren. De politie en stadsbestuur kondigen vanaf januari 2014 een permanente repressieactie aan voor straatbewoners in de centrumwijk. De tendens om de oppakpraktijken te verscherpen in het

jaar van het WK werd voordien al door de burgemeester van Rio bevestigd. De bijgaande filmclip toont zwerfjeugd in Lapa, ook naast de muur van straatkind-ngo São Martinho, op het einde van het commentaar rond stijging van moorden. Geen enkele correlatie werd echter bewezen tussen de verhoogde zware criminaliteit in het centrum en de aanwezigheid van straatbewoners.

3) <http://www.rebomeg.com.br/p/criancas-e-crack-pref-rj.html>

In de site “rebomeg” (van RRC) wordt vermeld dat de stadssecretaris van SMAS , op 31.03.2012 de resultaten van het “*Programa de Recolhimento Compulsório de Crianças e Adolescentes supostamente usuárias de crack da Prefeitura da Cidade do Rio de Janeiro*” in een voornmalig (maar heden door de overheid uitgewist) artikel van een stadspublicatie als volgt omschreef : “na 1 jaar successen van het programma werden 3.579 personen weggehaald uit de cracolândias”. Toen de rechtenorganisaties vragen stelden over dit aantal, werd door de SMAS geantwoord dat het totaal bestaat uit 3.035 volwassenen en 544 kinderen. Na hoorzitting-debatten in het parlement moest de SMAS echter toegeven dat het totaal effectief om minderjaringen gaat, gezien het decreet voor oppakken enkel op kinderen onder de 18 jaar slaat. Er bestaat geen juridische oppakmogelijkheid t.a.v. volwassenen.

N.a.l.v de polemiek rond de cijfers van SMAS, die tegen einde april 2012 opliepen tot 4000 uit de straat weggehaalde minderjarigen, naar verklaring op de site van SMAS,(heden uitgewist) , nam de progressieve partij PSOL het initiatief tot een parlementaire interpellatie begin mei 2012. De verantwoordelijken van het stadsbestuur gaven geen antwoord op pertinente vragen waar deze kinderen zich uiteindelijk bevinden. Het PSOL - Parlements lid en voorzitter van de Mensenrechtencommissie van de deelstaat Rio de Janeiro, Roberto Gevaerd, getuigde hierover op het CEDECA-seminarie “Recolhimento e internação Compulsório” van 19 maart 2013 dat de hoorzitting in ALERJ (deelstaatparlement) een voorbeeld was van intransparantie van de stedelijke overheid, die geen verantwoording aflegt voor “militaire operaties tegen kinderen”. Volgens Gevaerd “verbreekt het stadsbestuur (via SMAS) en de deelstaat-regering (met inzet van het politieapparaat) hiermee alle principes van het internationaal door Brazilië geratificeerde Kinderrechtenverdrag van de VN”. Ook de eigen nationale jeugdwet ECA wordt hier met de voeten getreden. Bovendien is het stedelijke decreet om kinderen op te pakken “vermoedelijk verslaafd aan crack” totaal ongrondwettelijk. De federale justitie bevestigde reeds dat er geen juridische grond bestaat voor een repressieve actie van dit gehalte. (informatie uit de notulen van het seminarie CEDECA 19/03/2013, i.s.w.m. KIYO)

Na de polemiek uit 2012 (hoorzitting ALERJ, de universitaire congressen van CEDECA en AMAR in maart 2013 en protestacties van straatkindorganisaties), wiste het stadsbestuur alle cijfers weg uit al zijn digitale publicaties. Sindsdien is geen toegang meer tot klare gegevens. Af en toe geeft een kranteninterview cijfers aan bij monde van functionarissen van SMAS, maar deze hebben geen officiële backing van het stadsbestuur. Het jaar van de WK gaat dus in in totale ontransparantie op vlak van wat , ipv. repressie, een prioritaire hulpactie zou moeten zijn voor kinderen in nood.

De informatie van ‘rebomeg’ legt de vinger op de wonden van excessen van de oppakpraktijken :

- In meisjestehuizen werden bewoners met elektrische schokken mishandeld. Mei 2013 gaven 16 meisjes klacht van folterpraktijken ook in de meisjesgevangenis Santos Dumont. (jeugdraad-mandataris Fatima da Silva, coördinatrice van KYIO-partner PAMEN behandelde het dossier in juni 2013 ter discussie en aanklacht op de deelstaat-jeugdraad CEDCA)
- De gesloten tehuizen passen doperig toe met verboden psychiatrische middelen. Bewakers geven injecties zonder enige medische voorschrift of medische opleiding. Noch een dokter is aanwezig.
- Diverse tehuizen werden commercieel uitbesteed aan een privaat keten van “opvanghuizen” , waarvan de directeur een crimineel militieleider was. In het tehuis te Guaritiba (West-zone Rio) werden kinderen stelselmatig mishandeld en gedopeerd. SMAS werd gedwongen de partnerships

met de privee-tehuizen stop te zetten in 2013, maar de leider van het doodseskader die de huizen uitbaatte en overheidssubsidies daartoe ontving, werd tot op heden niet rechterlijk vervolgd.

- Het tehuis "Casa Viva" van SMAS, gelocaliseerd in de middenklassebuurt Santa Teresa – Laranjeiras, werd door de burens aangeklaagd vanwege zware mishandelingspraktijken. Kinderen werden in kombi's aangebracht met handboeien en s'avonds stelselmatig geslagen. Burens filmde mishandelingen op video. SMAS werd gedwongen het tehuis te sluiten wegens tegenwettelijk toedienen van psychiatrische middelen bij kinderen, overbezetting en slagen en verwondingen. Controlebezoeken van een onafhankelijke juridische dienst bevestigden de wantoestanden. Bij dit laatste was Tiago Daniëls (*nvdv : onze zoon, student rechten*), als stageair getuige in mei 2011, bij een controlemissie van de Defensoria Pública, onafhankelijke overheidsdienst van Justitie die de aanklachten ter plekke in het tehuis kwam controleren.

3 - Situatie in de volwassen – en kindergevangenen in Brazilië.

Het kader van mensenrechtenschendingen in het Braziliaanse gevangeniswezen is niet verbeterd in 2013. In 2013 groeide de gevangenisbevolking aan tot boven een half miljoen, waarmee Brazilië op de vierde plaats komt ter wereld onder de landen die het meeste hun bevolking opsluiten. Een groot aantal gevangenen (44%) blijft zonder enig rechterlijk besluit in de gevangenis voor kleine vergrijpen in voorhechtenis en ook de gevangiscellen van politiekantoren zitten overvol. Een niet bekend aantal gevangenen zit bovendien klandestien in 'particuliere' cellen vast, zoals nog gebruikelijk is bij supermarkten om winkeldiefstal te bestraffen (cellen voor tijdelijke opsluiting met mishandelingen). In de steden worden kleine drugdealers of kleine (afro braziliaanse) verbruikers die nooit geweld pleegden ongescheiden vastgezet samen met bendeleiders die al diverse moorden pleegden. In de jeugdgevangenis worden jongeren die nooit te maken hadden met drugcriminaliteit gedwongen hun vleugel te "kiezen": enkel door bij een bepaalde drugfractie geklasseerd te worden kunnen ze overleven. De gevangenis blijven overbevolkt (gemiddeld heeft elke gevangenis meer dan het dubbel tot driedubbel gevangen dan reguliere plaatsen) en is er zowel geweld van de bewakers als onderling tussen de gevangenen, die diverse opstanden promoveerden afgelopen jaar vanwege de spanningen door onhoudbare overbevolking. De gevangenisbevolking beantwoordt aan een racistische selectie: bijna allen zijn zwart (afro-braziliaans), mestiezen of indiaans.

Een golf van internationale veroordelingen en oproepen voor dringende verbetering van de staatsgevangenis kwam los vanaf januari 2014, toen een ophefmakende video een groot aantal onthoofde lijken in de cellen van de deelstaat Maranhão toonde. Enkel in 2013 werden in deze gevangenis van de Noordelijke deelstaat 60 mensen in de cellen vermoord, waaronder 45 onthoofdingen. De lokale overheid houdt het bij interne afrekeningen van de drugfracties, maar overlevenden stellen dat de executies oogluikend of met medewerking van de bewakers en gevangenisdirectie gebeurden. De deelstaatregering (onder goeverneure Roseane Sarney, uit een familie van grootgrondbezitters die al decennia lang alle politieke en economische macht concentreert in Maranhão) had sinds 2008 al beloofd de gevangenis te moderniseren, waarvan niets in huis kwam. Ook in 2 Zuidelijke deelstaten kwamen zware wantoestanden aan het licht die tientallen doden veroorzaakten in de gevangenis. De mensenrechtencommissie van de OAS en de Interamerikaanse Commissie veroordeelde in januari 2014 de nalatigheden van Brazilië, samen met Amnesty International en Human Rights Watch en wijst erop dat Brazilië die het internationale verdrag tegen folterpraktijken tekende in 2012 en de uitvoerende wet stemde daartoe in 2013, niets ondernam in de praktijk om het nog massale geweld tegen en folteren van gevangen tegen te gaan. De Braziliaanse Nationale Raad van Justitie en het Federale Mensenrechtenssecretariaat veroordeelde intern de deelstaten en een voorstel tot overname van de macht van de deelstaat Maranhão door de federale regering werd overwogen. Brazilië bevindt zich tav. de internationale kritieken in een hachelijke situatie; het land wordt ervan beschuldigd een tweeslachtige politiek te volgen: enerzijds wil het land een grotere rol in de internationale initiatieven voor de mensenrechten opnemen, maar intern worden deze principes niet

toegepast. Het gevangenisstelsel is zo achterhaald dat het ook geen enkele zichtbare graad heeft van sociale revalidatie of herintegratie van ex-gevangenen. De basisaanpak is segregatie en criminalisatie. De uitsluiting leidt vaak tot ernstigere recidivismes eens de gevangenen uit het systeem komen. Voor de jeugdgevangenen is de situatie niet zo verschillend. Ondanks de progressieve jeugdwetgeving blijven ze een hardvochtig segregatiesysteem. Te Rio liggen de jeugdgevangenen afgesloten in de militaire buurten, ver weg van de maatschappij. De verslagen van de mensenrechtenagentschappen verwittigen ervoor dat in 2013 nog steeds 70.000 tot 80.000 gevangenen in de grote steden een 'verloren generatie' creëert. Bovendien werd het aantal opsluitingen van kinderen tussen 12j en 18j verhoogd in de loop van 2013. Tussen januari en mei 2013 werd het aantal aanhoudingen en opsluitingen van minderjarigen met niet minder dan 1/3 verhoogd, in het licht van de repressieactie van de stad Rio de Janeiro, waarbij via sociale schoonmaak massaal politiebrigades uitrukten om straatkinderen op te pakken. Officieel wordt het grotere arrestatie-aantal toegewijd aan toename van kleine minderjarige drugdealers, maar binnen de civiele maatschappij heerst de overtuiging dat meerdere jongeren onschuldig in de kindergevangenis worden gedropt vanwege de segregatiegolf : opsluiting van zwerfjeugd en andere ongewensten in het straatbeeld is tijdelijke sociale reiniging in voorbereiding van de grote sportevenementen zoals de WK. De media en publieke opinie staan overigens positief tegen de verhoogde repressie .

Brazilië kreeg begin januari 2014 van de OAS een maand tijd om de verbetering van het gevangenisstelsel in te zetten en minimaal de overbezetting, folterpraktijken en dodingen een halt toe te roepen. Dezelfde belofte van de Braziliaanse regering uit 2008 en 2004 (jaren met grote slachtpartijen tegen gevangenen) werd echter nooit nagekomen. Januari 2014 kwam boven dat de deelstaten amper 10% van hun federale subsidies uit 2013 besteed hebben voor het gevangeniswezen. Vele deelstaten gaven zelfs subsidies terug aan de federale regering. Dit duidt erop dat de situatie van gevangenen buiten elke politieke agenda blijft en tevens de publieke opinie geen verdediging opneemt van mensenrechten voor gedetineerden. Een voorstel van deportering van grote criminele drugleiders van deelstaat-gevangenen naar federale isolatiecellen is maar moeizaam op gang aan het komen. Verwacht wordt dat deze negatieve leidende commandos, wiens drugorganisaties het totale leven in de gevangenen beheersen, en die ook volop criminaliteit en drughandel blijven organiseren in de buitenwereld vanuit GSMs in de cellen , en die van luxe genieten door omkooppraktijken, op termijn door het isolement kunnen losgekoppeld worden van de gewone gevangenen. Toen er in de deelstaat Maranhão begin januari sprake kwam om de leiders van de bendes te deporteren naar federale gevangenen, gaven deze vanuit de gevangenis opdracht tot opstand in de straten. Diverse lijnbussen en vrachtverkeer werden in brand gestoken en politieposten bestookt. Deze opstand van de armenbuurten toont de parallelle macht van de drugbendes, die via onkooppraktijken een deel van de regering blijven controleren en in de armste buurten van de stad São Luiz in Maranhão de voornaamste werkgevers blijven. Maranhão is niet voor niets de deelstaat met het hoogste percentage mensen in extreme armoede. De leidende klasse van grootgrondbezitters laat sociale investeringen links liggen en staat overigens al meer dan dertig jaar een zware repressie en opsluitingsgraad voor.

Januari 2014 kwamen aanvullende data voor de gevangenen specifiek te Rio binnen. Data van overheidsorganen van justitie geven aan dat de overbevolking in de gevangenen van Rio onhoudbaar is. Bovendien zijn de meerderheid van de opgesloten daar zonder enig rechterlijk besluit. In het artikel van krant O GLOBO van 21/01/2014 "Cadeia agora, sentença depois" ("Eerst gevangenis, berechting nadien ") komen volgende feiten boven :

- In de overbevolkte gevangenen van Rio zit maar 37,50 % van de gevangenen op wettelijke/rechterlijke basis, slechts dit % geeft een juridisch bevel tot opsluiting. Alle anderen zitten in "klandestiene" voorhechtenis. (cijfers : **DEPEN** (Departamento de Execução Penal, federale ministerie van Justitie) en **Defensoria Pública Rio de Janeiro** (pro deo advocatuur van de deelstaat

Rio). De stijging van onberechte gevangenen te Rio komt voort vnl. vanuit een decreet uit 2006, dat elkeen die “verdacht wordt van druggebruik of drughandel” direct kan vastgezet worden. Dikwijls is de getuigenis van 1 politieagent voldoende daartoe voor directe arrestatie. Het aantal kleine (afro-braziliaanse en arme) verbruikers en kleine dealers die niet deel uitmaken van de georganiseerde misdaad dat wordt opgesloten (zonder enige behandeling of 2de kans) nam spoorlags toe.

- De Brazilaanse gevangenispopulatie nationaal telt reeds 540.000 personen, 44% daarvan nooit of nog niet berecht. De meerderheid betreft mannen tss. 18-25 jaar en zwart van huidskleur, hoofdredenen diefstal of drugbezit, maar zonder geweldsdaden.
- De stijging van de gevangen bevolking is in 1 decennium (meting 2002-2012 van het overheidsorgaan **DEPEN** (Departamento de Execução Penal, federale ministerie van Justitie) gestegen van 238.000 tot 540.000.

Het slechte kader van mensenrechten duidt op een failliet van het Braziliaanse gevangenisstelsel op vlak van sociale rehabilitatie en de geloofwaardigheid van Brazilië op internationaal niveau als *would be* mensenrechten-actor staat daarmee nogmaals op het spel.

Bron : artikels speciale reeks over het gevangeniswezen in *Jornal O GLOBO*, tss. 11/01 en 21/01/2014 ; magazines *Istoé*, *Monde Diplomatique Brasil*. *Jongeren en geweld – UNICEF conferentie - bijdrage Jan Daniëls*

4 - Alternatieve modellen voor herintegratie van straatkinderen: het aantal nog actieve ngo's te Rio de Janeiro.

Rio de Janeiro en het voorstedelijk gebied beschikt over 2 grotere netwerken die de zaak van zwerfkinderen ten harte nemen. In de stad Rio is dit *RRC-Rede Rio Criança*, een netwerk dat 12 lidorganisaties bundelt . In de voorsteden gaat het om het netwerk *Rede Criança Baixada*, met tien leden.

Deze organisaties hebben een diversiteit aan missies en core-activiteiten, zoals herintegratie naar huis en school van zwerfkinderen, aanbieden van beroeps cursussen voor arme jongeren, rechtenverdediging via kinderrechtencentra, capaciteits- en vormingscentra, centra voor jongerenparticipatie onder andere.

Nochtans is er een sterke terugval van het aantal organisaties die direct op straat met zwerfkinderen werkt. In 1992 waren er nog 13 organisaties actief te Rio met straathoekwerk en eerstelijns hulp. Heden zijn dat er nog maar 4 (AMAR, São Martinho, REMER en Se Essa Rua fossa Minha.) De redenen van die drastische vermindering zijn :

- *De toegenomen geweldfactor* : politierepressie tegen zwerfpopulatie raakt ook aan de werknemers van de ngo's. In bepaalde buurten uitend volwassen criminelen ook bedreigingen in naam van de drugbendes. Intimidaties en ontmoedigingsacties vanuit de overheid namen sterk toe sinds in 2010 de sociale schoonmaakacties aan gewicht wonnen. In het midden van deze polemiek en bedreigingen sloten diverse ngo's hun straathoekwerkingen en gingen over naar 'zachte indoor-activiteiten' die evenwel de doelgroep dakloze kinderen niet meer dagelijks bereikt.

- *Economische factor* : Vanuit de Braziliaanse overheden bestaat praktisch gezien geen overheidssubsidiëring voor ngo's, tenzij de ngo overheidsinmenging accepteert. Een drastische wijziging die een ngo, gesubsidieerd door het stadsbestuur van Rio moet toepassen, is de contractatie van personeel aan de stad overlaten: het voormalige gemotiveerde personeel gaat dan weg en wordt vervangen door een slecht betaalde staff met slechts deeltijdse contracten. De besparingen van de overheid opgelegd in de particuliere sfeer van de ngo's houdt dan vaak een alliantie in: de ngo stopt met zijn activisme, en het stadsbestuur kan dreigen aan militantere ngo's die de mensenrechten verdedigen en de overheid durven kritiseren, om de bestaande subsidies in te trekken.

Ngo's die onafhankelijk wensen te blijven en fondsen werven via privee donateurs in Brazilië kregen een waar verarmingsproces sinds 2000: het sponsoren aan zwerfkind-ngo's, wiens doelgroep conservatief Brazilië "kleine bandieten" noemt (straatjeugd) is quasi nihil in het land. Lokale bedrijven hebben overigens nog geen cultuur van sociaal verantwoordelijk ondernemen ontwikkeld.

De hoofdfinanciering van het buitenland, waar grotere sensibiliteit bestaat voor de kinderrechten, is tevens drastisch teruggelopen. Enerzijds vanwege de crisis in Europa sinds 2008, maar reeds daarvoor sinds 2000 was een grote terugval waargenomen vanuit het idee dat Brazilië via een toegenomen economische groei eigen fondsen dient te investeren in de sociale groei van het eigen land. Doordat vele Europese, Japanse en US-financiers zich van het ene moment op het andere terugtrokken, kwam voor de actieve ngo's op het terrein een plotse financiële kloof op, die nauwelijks kan gecompenseerd worden in het Braziliaanse landschap van donateurs. Deze behoren tot de economische elite die geen boodschap heeft aan investeren in de armste (en nog behoorlijk grote) bevolkingslaag, en de kritische organisaties die met zwerfpopulatie werken als subversieve elementen aanschouwt. Buitenlandse ex-financiers krijgen ook geen genuanceerd inzicht in de ware grootte van aanhoudende armoede in Brazilië. Deze wordt door de eigen Braziliaanse regering en de media konstant verborgen. Nochtans is het financieel droogleggen van de civiele maatschappij in Brazilië een gevaarlijke zaak: door deze financieel droog te zetten kan ze slechts moeizaam zijn waakfunctie blijven opnemen t.a.v. een negligente overheid die de sociale ontwikkeling van de armsten niet echt aanpakt en de grote winstmarges van de economische boom traditioneel in handen laat van de kleine plaatselijke elites.

Bron : *Contextanalyse Brazilië – KIYO strategisch kader.*

IBGE : *Braziliaans Instituut voor demografische statistiek*

Pleidooi

Marijn Poels pleit voor korte en lange termijn doelstellingen die het schenden van kinderrechten in voorbereiding op WK en OS zullen verminderen.

Korte termijn

Het op zeer korte termijn en met directe prioriteit het ter discussie stellen van de Sociale Schoonmaak praktijken en mensenrechtenschending in Brazilië bij het EU-parlement.

Lange termijn

Marijn Poels pleit voor implementatie van een sociale haalbaarheids clausule die word ingebouwd in de organisatiestructuur van een wereldevent zoals Olympische Spelen en WK Voetbal. Met hetzelfde "Fair-trade" principe zoals koffie, thee en Cacao produkten worden gerealiseerd. Fundamentele regels (gebaseerd op nastreving van de mensenrechten) aan potentiële gastlanden van WK en OS koppelen. Bij haalbaarheid van nastreving mogen landen deelnemen aan eventuele nominatie.

Auteur I: Jan Daniëls

Facilitador KIYO – Programa Brasil

KIYO – ONG para os direitos da Criança

Rio de Janeiro – RJ – Brasil

TEL. 0055 21984 464954

Jdaniels.vic@uol.com.br

Auteur II: Marijn Poels

Onafhankelijk documentairemaker

TEL. 0031 61020 5550

film@marijnpoels.com

Documentaire pablo in opdracht van

Stichting Sint Martinus Nederland

TEL 06-20427726

Email: t-v-d@hotmail.com

Kinderrechten centrum CeDaCa

Rio de Janeiro – RJ – Brasil

TEL 0055 21 3091 4666

cedecari@cedecari.org.br

KIYO (NGO voor kinderrechten)

Brogniezstraat 46, 1070 – Brussel - Belgie

TEL 0032 2 510 61 93

info@kiyo-ngo.be